



EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Ziņojums par *ITER* un kodolsintēzes enerģētikas attīstības vajadzībām izveidotā
Eiropas kopuzņēmuma 2017. finanšu gada pārskatiem

un Kopuzņēmuma atbilde

SATURS

	Punkts
Ievads	1–6
Kopuzņēmuma F4E izveide	1–2
Pārvaldība	3–4
Mērķi	5
Resursi	6
Atzinums	7–29
Atzinums par pārskatu ticamību	8
Atzinums par pārskatiem pakārtoto ieņēmumu likumību un pareizību	9
Atzinums par pārskatiem pakārtoto maksājumu likumību un pareizību	10
Apstākļu akcentējums	11–20
Vadības un stratēģisko vadītāju pienākumi	21–23
Revidenta pienākumi pārskatu un pakārtoto darījumu revīzijā	24–29
Budžeta un finanšu pārvaldība	30–31
2017. gada budžeta izpilde	30–31
Iekšējie kontroles mehānismi	32–35

Pielikums. Iepriekšējos gados formulēto komentāru pēcpārbaude

Kopuzņēmuma atbilde

IEVADS

Kopuzņēmuma F4E izveide

1. *ITER*¹ un kodolsintēzes enerģētikas attīstības vajadzībām izveidoto Eiropas kopuzņēmumu (turpmāk tekstā – “Kopuzņēmums *F4E*”) nodibināja 2007. gada martā² uz 35 gadiem. Galvenās kodolsintēzei paredzētās iekārtas bija jāizveido Kadarašā, Francijā, bet Kopuzņēmuma administrācija atrodas Barselonā.
2. Kopuzņēmuma dibinātāji dalībnieki ir *Euratom*, kuru pārstāv Komisija, *Euratom* dalībvalstis un Šveice, kas ar *Euratom* ir noslēgusi sadarbības nolīgumu.

Pārvaldība

3. Kopuzņēmuma *F4E* pārvaldības struktūru veido Valde, direktors un citas struktūras. Valde ir atbildīga par Kopuzņēmuma uzraudzību tā virzībā uz paredzētajiem mērķiem. Direktors ir atbildīgs par Kopuzņēmuma vadību ikdienā.
4. Pārējās Kopuzņēmuma pārvaldības struktūras ir Birojs, Tehniskā padomdevēja grupa, Iepirkumu un līgumu komiteja, Administrācijas un pārvaldības komiteja, Revīzijas komiteja un Iekšējās pārbaudes grupa.

¹ *ITER* – Starptautiskais eksperimentālais kodoltermiskais reaktors [*International Thermonuclear Experimental Reactor*].

² Padomes 2007. gada 27. marta Lēmums 2007/198/Euratom, ar ko izveido Eiropas kopuzņēmumu *ITER* un kodolsintēzes enerģētikas attīstības vajadzībām un piešķir tam priekšrocības (OV L 90, 30.3.2007., 58. lpp.), kas grozīts ar Padomes 2013. gada 13. decembra Lēmumu 2013/791/Euratom (OV L 349, 21.12.2013., 100. lpp) un Padomes 2015. gada 10. februāra Lēmumu (Euratom)^o 2015/224 (OV L 37, 13.2.2015., 8. lpp.).

Mērķi

5. Kopuzņēmuma *F4E* mērķi ir šādi³:
 - a) nodrošināt Eiropas Atomenerģijas kopienas (*Euratom*) ieguldījumu *ITER* starptautiskajā kodolsintēzes enerģētikas organizācijā (*ITER IO*);
 - b) nodrošināt *Euratom* ieguldījumu plašākas pieejas darbībās, ko kopīgi ar Japānu veic enerģijas drīzai ieguvei kodolsintēzes rezultātā;
 - c) sagatavot un koordinēt darbību programmu, lai sagatavotos demonstrējumu kodolsintēzes reaktoru un ar tiem saistītu objektu, tostarp Starptautiskās kodolsintēzes materiālu apstarošanas iekārtas, celtniecībai.

Resursi

6. Kopuzņēmuma *F4E* galīgais budžets 2017. gadā bija 865 miljoni EUR (2016. gadā – 720 miljoni EUR) maksājumu apropriācijām un 589 miljoni EUR saistību apropriācijām (2016. gadā – 459 miljoni EUR)⁴. 2017. gada 31. decembrī Kopuzņēmumā strādāja 447 darbinieki (2016. gadā – 415).

ATZINUMS

7. Mēs revidējam
 - a) Kopuzņēmuma pārskatus, kuri ietver finanšu pārskatus⁵ un budžeta izpildes pārskatus⁶ par 2017. gada 31. decembrī slēgto finanšu gadu, un

³ Plašāka informācija par Kopuzņēmumu *F4E* un tā darbībām ir pieejama tīmekļa vietnē <http://www.fusionforenergy.europa.eu>.

⁴ 3. budžeta grozījumi, ko Valde apstiprināja 2017. gada decembrī.

⁵ Finanšu pārskati ietver bilanci, finanšu darbības rezultātu pārskatu, naudas plūsmas pārskatu, pārskatu par neto aktīvu pārmaiņām, kopsavilkumu par nozīmīgām grāmatvedības metodēm un citus paskaidrojumus.

⁶ Budžeta izpildes pārskati ietver pārskatus, kuros apkopo visas budžeta operācijas, un paskaidrojumus.

- b) šiem pārskatiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 287. pantā.

Atzinums par pārskatu ticamību

8. Mēs uzskatām, ka Kopuzņēmuma pārskati par 2017. gada 31. decembrī slēgto gadu visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo Kopuzņēmuma finanšu stāvokli 2017. gada 31. decembrī, tā darbību rezultātus, naudas plūsmas un neto aktīvu pārmaiņas minētajā datumā slēgtajā gadā saskaņā ar Kopuzņēmuma Finanšu noteikumiem un Komisijas grāmatveža pieņemtajiem grāmatvedības noteikumiem. Tie balstās uz starptautiski atzītiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem.

Atzinums par pārskatiem pakārtoto ieņēmumu likumību un pareizību

9. Mēs uzskatām, ka pārskatiem par 2017. gada 31. decembrī slēgto gadu pakārtotie ieņēmumi visos būtiskajos aspektos ir likumīgi un pareizi.

Atzinums par pārskatiem pakārtoto maksājumu likumību un pareizību

10. Mēs uzskatām, ka pārskatiem par 2017. gada 31. decembrī slēgto gadu pakārtotie maksājumi visos būtiskajos aspektos ir likumīgi un pareizi.

Apstākļu akcentējums

11. Neapšaubot iepriekš paustos atzinumus, Palāta vēlas vērst uzmanību uz turpmāk minētajiem apstākļiem. Ar Padomes 2010. gada 7. jūlijā pieņemtajiem secinājumiem⁷ ir apstiprināts Kopuzņēmuma ieguldījums *ITER* projekta celtniecības fāzē (tās pabeigšana sākotnēji plānota 2020. gadā) 6,6 miljardu EUR apmērā (2008. gada vērtībā). Šajā summā nebija iekļauti 663 miljoni EUR, ko 2010. gadā piedāvāja Eiropas Komisija, lai segtu iespējamus neparedzētus izdevumus⁸.

⁷ Padomes 2010. gada 7. jūlija secinājumi par *ITER* statusu (atsauce: 11 902/10).

⁸ Komisijas 2010. gada 4. maija paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "*ITER* stāvoklis un iespējamā turpmākā virzība" (COM(2010) 226 galīgā redakcija).

12. *ITER* Padome⁹ 2016. gada novembrī apstiprināja jaunu *ITER* projekta pamatscenāriju, kurā paredzēts apmērs, laika grafiks un izmaksas. Vispārējo projekta grafiku¹⁰ apstiprināja visi *ITER* dalībnieki¹¹, un vispārējās projekta izmaksas apstiprināja *ad referendum*, proti, katrs loceklis apņēmās prasīt projekta izmaksu apstiprinājumu savas valdības budžeta procesā.
13. Ar *ITER* Padomes apstiprināto jauno grafiku ir ieviesta četru posmu pieeja, saskaņā ar kuru 2025. gada decembris ir noteikts kā termiņš, kurā ir jāsasniedz projekta celtniecības fāzes pirmais stratēģiskais atskaites punkts ("Pirmā plazma"), savukārt 2035. gada decembrī ir paredzēts pabeigt visu celtniecības fāzi, kas ir ar 15 gadu kavējumu salīdzinājumā ar sākotnējo pamatscenāriju. Mērķis jaunajai pieejai, kas paredz īstenošanu pa posmiem, ir labāk saskaņot projekta īstenošanu ar visu *ITER IO* dalībnieku prioritātēm un ierobežojumiem.
14. Pēc tam, kad bija pieņemts jaunais *ITER* projekta pamatscenārijs, Kopuzņēmums *F4E* sagatavoja jauno laika grafiku un attiecīgi pārrēķināja Kopuzņēmuma ieguldījumu projekta celtniecības fāzē, kāds tas varētu būt, fāzei noslēdzoties, jeb galīgo izmaksu novērtējumu (*estimate at completion (EAC)*).
15. Saskaņā ar rezultātiem, ar kuriem Kopuzņēmuma Valdi iepazīstināja 2016. gada decembrī, paredzams, ka celtniecības fāzei pēc 2020. gada būs vajadzīgi 5,4 miljardi EUR (2008. gada vērtībās) jeb par 82 % vairāk nekā apstiprinātais 6,6 miljardu EUR budžets (2008. gada vērtībās). Tagad ES Padomes 2010. gadā apstiprinātie 6,6 miljardi EUR (2008. gada vērtībās) ir maksimālais Kopuzņēmuma izdevumu apjoms līdz 2020. gadam.
16. Jāatzīmē, ka papildus celtniecības fāzei Kopuzņēmumam būs jāiegulda līdzekļi arī *ITER* darbības fāzē pēc 2035. gada¹² un pēc tam arī *ITER* deaktivēšanas un ekspluatācijas pārtraukšanas fāzēs. Ieguldījums darbības fāzē pēc 2035. gada vēl nav aplēsts. Saskaņā ar *ITER* starptautiskās organizācijas

⁹ 19. *ITER* Padome 2016. gada 16. un 17. novembrī. *ITER* Padome ir *ITER IO* pārvaldības struktūra.

¹⁰ *ITER* Padome pārskatīja pilnīgo atjaunināto projekta celtniecības fāzes grafiku "Pirmās plazmas" laikā un līdz Deitērija-tritija darbībai (2035. g.), kā to ierosināja *ITER IO*.

¹¹ Ķīnas Tautas Republika, Indijas Republika, Japāna, Korejas Republika, Krievijas Federācija, Amerikas Savienotās Valstis un Eiropas Savienība.

¹² Ir paredzēts, ka *ITER* projekta darbības fāze ilgs līdz 2037. gadam.

(IO) aprēķiniem Kopuzņēmuma *F4E* ieguldījumi deaktivēšanas un ekspluatācijas pārtraukšanas fāzēs ir attiecīgi 95,54 miljoni EUR (2001. gada vērtībās) un 180,2 miljoni EUR (2001. gada vērtībās)¹³.

17. Lai gan Kopuzņēmuma *F4E* prognozes attiecībā uz “Pirmās plazmas” laiku saskan ar *ITER IO* projekta grafiku, grafiku uzskata par agrāko iespējamo tehniski sasniedzamo datumu¹⁴.

18. Komisija 2017. gada jūnijā laida klajā paziņojumu par ES ieguldījumu reformētā *ITER* projektā¹⁵, cenšoties panākt Eiropas Parlamenta atbalstu un ES Padomes mandātu Komisijai apstiprināt jauno pamatscenāriju¹⁶ *Euratom* uzdevumā.

19. Lai gan jaunajā pamatscenārijā nav paredzēta rezerve, Komisijas paziņojumā ir ierosināts, ka būtu noderīgi paredzēt 24 mēnešu rezervi saistībā ar laika grafika izpildi un 10–20 % rezervi saistībā ar budžeta vajadzībām¹⁷. Turklāt pasākumi, ko veica, lai būtu ievērots 6,6 miljardu EUR noteiktais budžeta ierobežojums, paredzēja atlikt uz vēlāku laiku visu to komponentu iepirkumu un uzstādīšanu, kuri nebija būtiski “Pirmajai plazmai”. Kaut arī ir panākta pozitīva virzība saistībā ar *ITER* projekta celtniecības fāzes pārvaldību un kontroli, joprojām pastāv risks, ka izmaksas pieaugs vēl vairāk un ka projekta īstenošana varētu aizkavēties salīdzinājumā ar jauno ierosināto pamatscenāriju.

20. Apvienotā Karaliste (AK) 2017. gada 29. martā paziņoja Eiropadomei lēmumu izstāties no Eiropas Savienības un *Euratom*. Tiks apspriests nolīgums par izstāšanās noteikumiem. Tas varētu ievērojami ietekmēt Kopuzņēmuma *F4E* un *ITER* projekta turpmākās darbības.

¹³ Atjauninātu vispārējo projekta izmaksu priekšlikums, ko *ITER IO* ģenerāldirektors iesniedza *ITER* Padomes 19. sanāsmē 2016. gada 16.–17. oktobrī.

¹⁴ Kā atzīmēts neatkarīgās Pārbaudes grupas 2016. gada 31. oktobra Piektajā ikgadējā novērtējumā un Kopuzņēmuma *F4E* projektu vadītāja 2016. gada decembra ziņojumā Valdei.

¹⁵ COM(2017)319 final, 14.6.2017, kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2017) 232 final, 14.6.2017.

¹⁶ *Euratom* ieguldījums neskar Komisijas priekšlikumus, Apvienotās Karalistes izstāšanās no *Euratom* sarunu iznākumu un Daudzgaļu finanšu shēmu laikam pēc 2020. gada.

¹⁷ COM(2017)319 final, 14.6.2017. (kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2017) 232 final, 14.6.2017.), 5. nodaļa “*ITER* — turpmākā virzība”.

Vadības un stratēģisko vadītāju pienākumi

21. Saskaņā ar LESD 310.–325. pantu un Kopuzņēmuma Finanšu noteikumiem vadības pienākums ir sagatavot un iesniegt pārskatus, pamatojoties uz starptautiski atzītiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem, un nodrošināt tiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Šie pienākumi ietver iekšējās kontroles izveidi, ieviešanu un īstenošanu attiecībā uz finanšu pārskatu sagatavošanu un izklāstu tā, lai krāpšanas vai kļūdas dēļ tajos nebūtu sniegtas būtiski nepareizas ziņas. Vadības pienākumos tostarp ir nodrošināt, lai finanšu pārskatos atspoguļotās darbības, finanšu darījumi un informācija atbilstu to regulējumam. Kopuzņēmuma vadībai ir galīgā atbildība par pārskatiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību.

22. Sagatavojot pārskatus, vadības pienākums ir novērtēt Kopuzņēmuma spēju turpināt darbību, attiecīgi izklāstīt jautājumus, kas saistīti ar darbības turpināšanu, un izmantot darbības turpināšanas pieņēmumu grāmatvedībā.

23. Stratēģiskie vadītāji ir atbildīgi par struktūras finanšu ziņojumu sagatavošanas procesa pārraudzību.

Revidenta pienākumi pārskatu un pakārtoto darījumu revīzijā

24. Mūsu mērķi ir iegūt pamatotu pārliecību par to, ka Kopuzņēmuma pārskatos nav sniegtas būtiski nepareizas ziņas un ka tiem pakārtotie darījumi ir likumīgi un pareizi, un, balstoties uz mūsu veikto revīziju, sniegt Eiropas Parlamentam un Padomei vai citām attiecīgām budžeta izpildes apstiprinātājiestādēm deklarāciju par pārskatu ticamību un tiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Pamatota pārliecība ir augsts pārliecības līmenis, bet tā nav garantija, ka revīzijā vienmēr tiks atklātas būtiski nepareizas ziņas vai būtiska neatbilstība, ja tāda pastāv. Tās var rasties krāpšanas vai kļūdas dēļ un tiek uzskatītas par būtiskām tad, ja var pamatoti sagaidīt, ka atsevišķi vai kopā tās varētu ietekmēt saimnieciskos lēmumus, kurus lietotāji pieņem, pamatojoties uz šiem pārskatiem.

25. Revīzija ietver procedūras, ar kurām iegūst revīzijas pierādījumus par pārskatos minētajām summām un sniegto informāciju un par tiem pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Procedūru izvēle ir atkarīga no revidenta sprieduma, tostarp novērtējuma par risku, ka krāpšanas vai kļūdas dēļ pārskatos ir sniegtas būtiski nepareizas ziņas vai ka saistībā ar pakārtotajiem darījumiem ir būtiski pārkāpts Eiropas Savienības juridiskais regulējums. Veicot riska novērtējumus, lai izstrādātu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par iekšējās kontroles mehānismu efektivitāti, ņem vērā iekšējās kontroles mehānismus, kuri attiecas uz pārskatu sagatavošanu un patiesu izklāstu un pakārtoto darījumu likumību un pareizību. Revīzijā novērtē arī

izmantoto grāmatvedības metožu piemērotību un vadības veikto grāmatvedības aplēšu pamatotību, kā arī pārskatu vispārējo izklāstu.

26. Saistībā ar ieņēmumiem mēs pārbaudām no Komisijas saņemto subsīdiju un novērtējam Kopuzņēmuma maksu un citu ieņēmumu iekasēšanas procedūras.

27. Saistībā ar izdevumiem mēs pārbaudām maksājumu darījumus, kad izdevumi ir radušies un ir iegrāmatoti un pieņemti. Šī pārbaude aptver visas maksājumu kategorijas (tostarp aktīvu iegādei veiktos maksājumus), izņemot avansa maksājumus to veikšanas stadijā. Avansa maksājumus pārbauda tad, kad līdzekļu saņēmējs sniedz attaisnojumu par to atbilstīgu izmantošanu un Kopuzņēmums pieņem attaisnojumu, avansa maksājumu dzēšot vai nu tajā pašā gadā, vai vēlāk.

28. Sagatavojot šo ziņojumu un atzinumu, mēs ņemām vērā neatkarīga ārējā revidenta veikto revīzijas darbu saistībā ar Kopuzņēmuma pārskatiem, kā noteikts ES Finanšu regulas¹⁸ 208. panta 4. punktā.

29. Turpmākie komentāri nav pretrunā ERP sniegtajiem atzinumiem.

BUDŽETA UN FINANŠU PĀRVALDĪBA

2017. gada budžeta izpilde

30. Galīgajā 2017. gada budžetā, kurš bija pieejams izpildei, bija 589 miljoni EUR saistību apropriācijās un 865 miljoni EUR maksājumu apropriācijās. Saistību un maksājumu apropriāciju izlietojums attiecīgi bija 99,9 % un 96,3 %.

31. Tā kā budžeta plānošanas procesā tika pieļauti nopietni trūkumi, 2017. gadā nepieciešamais finansējums maksājumu apropriācijām ievērojami pārsniedza tām atvēlēto summu 2017. gada sākotnējā budžetā. Valde 2017. gada februārī apstiprināja sākotnējās pamatdarbības maksājumu apropriācijas 548,6 miljonu EUR apmērā, bet galīgajām maksājumu apropriācijām 2017. gadā bija nepieciešami 832,6 miljoni EUR jeb par

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV L 298, 26.10.2012., 1. lpp.).

51,8 %vairāk nekā paredzēts. Turklāt Kopuzņēmums ir aplēsis, ka maksājumu apropriāciju iztrūkums sasniegs aptuveni 150 miljonus EUR, kas var ietekmēt 2018. gada budžetu.

IEKŠĒJIE KONTROLES MEHĀNISMI

32. Kopuzņēmums *F4E* nav sistemātiski uzraudzījis augstākās vadības interešu deklarācijas¹⁹.

33. Tika konstatēti nozīmīgi trūkumi iekšējās kontroles un uzraudzības procedūrās²⁰ saistībā ar augstāko vadītāju pieņemšanu darbā.

34. Eiropas Savienības Tiesas Vispārējā tiesa 2018. gadā atcēla divus Kopuzņēmuma *F4E* 2015. gada darbā pieņemšanas lēmumus, jo darbā pieņemšanas procesā bija pārkāpumi²¹. Kopuzņēmums 2018. gada aprīlī lēmumu pārsūdzēja.

35. Nopietnu iekšējās komunikācijas stratēģijas²² nepilnību dēļ organizācijā netika izplatīta atbilstoša informācija par aplēstajām ekspluatācijas pārtraukšanas fāzes izmaksām. Līdz ar to Kopuzņēmums iepriekšējo gadu pārskatos nav ietvēris uzkrājumus šādām saistībām²³.

¹⁹ 3. vadības standarts (Ētikas un darbības vērtības).

²⁰ 3. vadības standarts (Ētikas un darbības vērtības) un 4. vadības standarts (Cilvēkresursi).

²¹ Eiropas Savienības Tiesas Vispārējās tiesas 2018. gada 25. janvāra lēmums Lietā T-561/16 par atlases procedūru F4E/CA/ST/FGIV/2015/001.

²² 15. vadības standarts (Informācija un komunikācija).

²³ 2017. gada 31. decembrī uzkrājuma aplēstā summa bija 85,2 miljoni EUR.

Šo ziņojumu 2018. gada 2. oktobra sēdē Luksemburgā pieņēma IV apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Neven MATES*.

Revīzijas palātas vārdā —

priekšsēdētājs

Klaus-Heiner LEHNE

Iepriekšējos gados formulēto komentāru pēcpārbaude

Gads	Palātas komentārs	Koriģējošā pasākuma statuss (ieviests / ieviešana ir sākta / ieviešana nav sākta)
	<u>KOMENTĀRI PAR BUDŽETA UN FINANŠU PĀRVALDĪBU</u>	
	<i>Pārskatu izklāsts</i>	
2015	Finanšu pārskatu paskaidrojumos tabula un attiecīgā informācija 4.3.1.1. pozīcijā "ITER iepirkuma nolīgums (ITER IO)" atspoguļo parakstītos iepirkuma nolīgumus (3. aile) un līdz šim kreditētos iepirkuma nolīgumus (4. aile). Tomēr šajā tabulā nav atspoguļots, cik tālu iesāktie darbi ir reāli pārvirzījušies uz priekšu. 2015. gada pārskatos F4E ir papildinājis šo informāciju ar iesākto darbu aplēsi, ņemot vērā to izdevumu kopējo vērtību, kuri ir saistīti ar iepirkuma procedūrām, kā arī ar grafisku attēlu, kurā parādīta svarīgāko starpmērķu sasniegšana katrā ar ITER IO parakstītajā iepirkuma procesā. Kaut arī 2015. gada pārskatos ir dota šī aplēse, vēl jāveic papildu darbs, lai sniegtu precīzāku informāciju par Kopuzņēmuma līdz šim veikto darbību stāvokli un vērtību.	Ieviešana ir sākta
	<u>KOMENTĀRI PAR KOPUZŅĒMUMA PĀRRAUDZĪBAS UN KONTROLES SISTĒMU GALVENAJIEM KONTROLES MEHĀNISMIEM</u>	
2015	F4E turpina izstrādāt centrālu vienoto sistēmu visu pamatdarbības, finansiālo un budžeta datu integrēšanai, kas ļaus regulāri uzraudzīt un kontrolēt aplēses, izmaksas un novirzes. Valde 2015. gada 8. un 9. jūnija sēdē apstiprināja direktora priekšlikumu divos gados ieviest uzņēmuma resursu plānošanas sistēmu.	Ieviests

Gads	Palātas komentārs	Koriģējošā pasākuma statuss (ieviests / ieviešana ir sākta / ieviešana nav sākta)
2015	Ar <i>ITER IO</i> tiek apspriesta sistēma, kuras uzdevums būs sniegt informāciju par darbību īstenošanas pakāpes vērtību (<i>Earned Value Management</i>), un ar šo sistēmu ir paredzēts uzlabot kredītu sadali visā iepirkuma procesa laikā.	Ieviešana ir sākta
	<i>Ar pamatdarbību saistītais iepirkums un dotācijas</i>	
2015	<p>No 84 konkursa procedūrām, ko 2015. gadā uzsāka saistībā ar pamatdarbību, 45 % bija sarunu procedūras (2014. gadā – 58 %). Lai gan Kopuzņēmumam 2015. gadā ir izdevies samazināt sarunu procedūru procentuālo daļu, arī turpmāk ir jācenšas palielināt konkurenci pamatdarbības iepirkuma procedūrās. Dotāciju konkursos vidēji saņēma 1,4 priekšlikumus katrā konkursā.</p> <p>Caurskatīšanas rezultāti. 2017. gadā sarunu procedūras joprojām veidoja 47 % no 47 procedūrām, kas saistītas ar pamatdarbību un ko uzsāka 2017. gadā (2016. gadā – 45 %). Kopuzņēmums 2017. gadā ir uzsācis iniciatīvu samazināt sarunu procedūru procentuālo daļu, tomēr jāveltī lielākas pūles, lai palielinātu konkurenci pamatdarbības iepirkuma procedūrās. Dotāciju konkursos vidēji saņēma vienu priekšlikumu katrā konkursā.</p>	Ieviešana ir sākta
	<u>CITI JAUTĀJUMI</u>	
	<i>Tiesiskais regulējums</i>	
2015	2015. gada 2. decembrī <i>F4E</i> Valde grozīja Kopuzņēmuma Finanšu noteikumus un to īstenošanas kārtību, lai šie akti būtu saskaņā ar jauno ES finanšu satvaru. 2016. gada februārī Eiropas Komisija sniedza pozitīvu atzinumu par <i>F4E</i> Finanšu noteikumu grozījumiem, bet uzdeva Kopuzņēmumam apsvērt, kā Finanšu noteikumu īstenošanas	Ieviests

Gads	Palātas komentārs	Koriģējošā pasākuma statuss (ieviests / ieviešana ir sākta / ieviešana nav sākta)
	kārtībā sīkāk izvērst dažus nosacījumus attiecībā uz īpašām atkāpēm no ES Finanšu regulas un no Finanšu paraugregulas, ko piemēro 208. panta struktūrām.	
	<i>Intelektuālā īpašuma tiesības un nozares politika</i>	
2015	Kopuzņēmuma Valde 2013. gada 27. jūnijā pieņēma lēmumu par <i>F4E</i> nozares politikas un intelektuālā īpašuma tiesību politikas īstenošanu un informācijas izplatīšanu. Kopuzņēmums ir izstrādājis iepirkuma stratēģijas dokumentu katrai iepirkuma darbībai. Ir izstrādāts pārbaudes punktu saraksts, ar kuru uzraudzīt iepirkuma stratēģijas īstenošanu attiecībā uz sadarbības laikā radītām īpašuma tiesībām saistībā ar katru iepirkuma darbību.	Ieviests
	Pašlaik tiek veikts ietekmes novērtējums saistībā ar šo politikas pasākumu īstenošanu.	
	<u>IEKŠĒJIE KONTROLES MEHĀNISMI</u>	
	Krāpšanas apkarošanas stratēģija	
2016	Kopuzņēmuma <i>F4E</i> Valde 2015. gada jūnijā pieņēma krāpšanas apkarošanas stratēģiju un attiecīgo rīcības plānu. 2016. gadā tika īstenota lielākā daļa pasākumu. Tomēr Kopuzņēmums nav ieviesis atsevišķu rīku, kas palīdzētu uzraudzīt Kopuzņēmuma darbības saistībā ar iepirkuma procedūrām, īpaši attiecībā uz riska novērtēšanu un procedūru novērtēšanas, apspriešanas un līgumu piešķiršanas posmiem.	Ieviešana ir sākta

KOPUZNĒMUMA ATBILDE

31. *F4E* piekrīt konstatējumam. Jāatzīmē, ka līdz ar *Euratom* atbalstu, kas nodrošināja papildu budžetu, šis maksājumu apropriāciju iztrūkums 2017. gadā neietekmēja *F4E* saistību izpildi attiecībā pret piegādātājiem.

Iekšējā līmenī maksājumu prognozēšanas sistēma tika pilnībā pārveidota un iekļauta jaunajā finanšu pārvaldības rīkā *ECOSYS*, kā arī ir paplašināta mijiedarbība starp projektu komandām un iepirkumu nodaļu, kas pārvalda līgumus.

Sakarā ar sagatavotajām papildu prognozēm *F4E* apstiprina, ka apropriāciju iztrūkums 150 miljonu EUR apmērā ir skāris arī 2018. gada budžetu. ES 2018. gada vispārējā budžetā ir ietverts naudas pārveduma pieprasījums, lai palielinātu *Euratom* ieguldījumu *F4E*, kas nosegtu šīs papildu vajadzības.

Ir atkārtoti izvērtēts arī pieprasījums 2019. gada budžeta projektam un prognozes nākamajiem budžetiem, pamatojoties uz uzlabotu prognozēšanas metodiku un izmantojot jauno plānošanas un ziņošanas rīku *ECOSYS*.

32. *F4E* uzlabos savu pašreizējo iekšējo procedūru, kā veikt pēcpārbaudi par augstākā līmeņa vadības paziņojumiem par ieinteresētību. Šis uzlabojums nozīmē, ka vispārējos paziņojumus par ieinteresētību (*GDols*) vai jebkādus citus paziņojumus par interešu konfliktiem oficiāli izskatīs attiecīgās par ziņojumiem atbildīgās amatpersonas, tostarp *F4E* Valdes priekšsēdētājs, kurš ir *F4E* direktors.

33. *F4E* uzlabo procesu un atlases procedūras ar uzlabošanas projektu, kas šobrīd tiek īstenots. Tādēļ, lai ņemtu vērā Palātas apsvērumus, *F4E* uzlabos tā procesuālos aspektus ar mērķi uzlabot iekšējo kontroli un personāla atlases procesa kvalitāti.

34. Tā kā 2018. gadā tiesa pieņēma nolēmumu par vienas *F4E* darbinieku atlases procedūras atzīšanu par spēkā neesošu, *F4E* vēlētos precizēt, ka, ciktāl tas ir nepieciešams, lai īstenotu nolēmumu, tā pret šo nolēmumu arī iesniedza apelāciju. Jānorāda arī, ka šajā lietā ir iesaistīta arī prasība Eiropas ombudam, kas konstatēja, ka sūdzība bija nepamatota, un lēma par labu *F4E*.

35. Piekrītot Revīzijas palātai, *F4E* ir atzinis likvidācijas izmaksu norādīšanu savā 2017. gada pārskatā.

Kas attiecas uz trūkumiem iekšējā komunikācijā, *F4E* tos novērsīs, veicot šādas darbības:

- Tiks atjaunināts *F4E* iekšējais process "Gada pārskati – finanšu gada uzsākšana/nobeigšana" nolūkā precizēt pārskatos norādāmo informāciju par noteikumiem un iespējamām saistībām. Proti, Projektu pārvaldības departamentam un Budžeta grupai tiks uzdots katru gadu veikt atjauninājumus attiecībā uz likvidācijas un deaktivizācijas izmaksu stāvokli, kā arī jebkuru citu notikumu vai informāciju, kas var ietekmēt pārskatus.

- Augstākā līmeņa vadība (un galvenokārt Tirdzniecības departamenta vadītājs) nodos *F4E* grāmatvedībai jebkādu būtisku informāciju un jo īpaši *MAC* (Vadības konsultatīvās komitejas) un *ITER* padomes lēmumus.

Iepriekšējos gados formulēto komentāru pēcpārbaude

2015. gads – Pārskatu izklāsts

F4E pašreiz izmanto *ITER* kredītu kā savu darbību īstenošanas pakāpes vērtību (*EVM*), un tā kopā ar atskaites punktu uzraudzību un tendenču analīzi ir viena no metodēm, kā pārraudzīt savas darbības virzību.

Valde 2017. gada beigās iecēla darba grupu (*WG*), kuras uzdevums ir definēt un uzlabot *F4E* ziņošanas veidu, ietverot uzdevumu izstrādāt piemērotu *EVM* sistēmu. Darbs turpinās, un darba grupai ir jāziņo par progresu 2018. gada jūlija Valdes sēdē.

2015. gads – Komentāri par Kopuzņēmuma pārraudzības un kontroles sistēmu galvenajiem kontroles mehānismiem

Otrā rindkopa. Kopā ar *ITER* starptautisko kodolsintēzes enerģijas organizāciju tika uzsākta kredītpējas atjaunināšana iepirkumā, lai tā varētu būt tuvāk tā reālā darba vērtībai, kas paveikts dažādos projekta posmos (t. i., projektēšana, ražošana, piegāde, uzstādīšana). Šo darbu ietekmēja dažas aizkavēšanās, un jaunākā prognoze par to, kad šis darbs tiks pabeigts, ir 2018. gada decembris.

2015. gads – Ar pamatdarbību saistītais iepirkums un dotācijas

Lai gan tika pielikti pastiprināti komunikācijas un informācijas izplatīšanas centieni, jo īpaši jauno finanšu noteikumu integrēšanas kontekstā, sarunu procedūru īpatsvars 2017. gadā daudz neatšķīrās no iepriekšējiem gadiem (47 % no procedūru kopskaita 2017. gadā salīdzinājumā ar 49 % 2016. gadā, 45 % 2015. gadā un 58 % 2014. gadā).

Tomēr jāatzīmē, ka lielākā daļa no šīm sarunu procedūrām attiecās uz zemas vērtības līgumiem, kuru vērtība nepārsniedza direktīvā noteikto paziņojuma publicēšanas sliekšni, un tās pilnīgi atbilda *F4E* finanšu noteikumiem. Šīs sarunu procedūras attiecībā uz zemas vērtības līgumiem ilgtermiņā ir aptuveni 40 % no *F4E* gadā noslēgto līgumu skaita, bet atbilst tikai mazāk nekā 1 % no gada saistību budžeta.

Sarunu procedūru izmantošana šajos gadījumos (*F4E* finanšu noteikumos paredzētajās robežās) atbilst pareizas finanšu pārvaldības prasībām, jo tas ļauj *F4E* samazināt laiku līdz līguma noslēgšanai, ātrāk reaģēt uz vajadzībām saistībā ar projektu un efektīvāk orientēties uz iekšējo resursu izmantošanu augstas vērtības iepirkumos. Tāpēc *F4E* uzskata, ka nav jāveic pasākumi, lai vēl vairāk samazinātu tādu zemas vērtības līgumu sarunu procedūru īpatsvaru, kas joprojām atbilst finanšu noteikumu principiem un nosacījumiem.

Pārējās sarunu procedūras, kas parasti attiecas uz lielākas vērtības līgumiem (ilgtermiņā vidēji apmēram 5 % no procedūru kopskaita), atspoguļo sarežģītus un inovatīvus apstākļus, kādos *F4E* darbojas. Kodolsintēzes tehnoloģiju tirgum ir raksturīgi, ka daudzos gadījumos dalībvalstīs vai visā pasaulē iespējas ir ļoti ierobežotas. Tas bieži noved pie zema konkurences līmeņa, duopola/monopola vai pat dalībnieku trūkuma izsludinātajos konkursos.

Kopš 2012. gada *F4E* paplašināja savus izplatīšanas centienus, bet līdzdalība tā aicinājumiem uz sadarbību vidēji palika zemākā līmenī nekā vēlams. *F4E* uzskata, ka galvenais cēlonis ir nevis atpazīstamības trūkums, bet drīzāk *F4E* iepirkumu neregulārais un specifiskais raksturs. Apspriežoties ar citiem lieliem zinātnes infrastruktūru iepircējiem Eiropā, *F4E* ir secinājis, ka ar lielu zinātnes un tehnoloģiju projektu jomu saistīto darbību raksturs tāds, ka diemžēl faktiski konkurence ir ierobežota, ko viena līgumslēdzēja iestāde var ietekmēt tikai nedaudz. Šim secinājumam piekrīt arī citas līgumslēdzējas iestādes, kas vada līdzīgus projektus Eiropā.

Rezultātā 2016. gadā *F4E* uzsāka foruma darbību, aptverot vairumu līdzīgo, savā jomā pirmo augsto tehnoloģiju pārrobežu projektu Eiropā. Ar šā foruma starpniecību dažādas organizācijas, kam ir līdzīgas ar projektiem saistītas problēmas (jo īpaši saistībā ar gausu rūpniecības uzņēmumu iesaisti un līdzdalību), sāka sadarboties, lai risinātu tās saskaņotāk un efektīvāk. Viena no šajā forumā formulētajām galvenajām idejām ir vienota tirgus veicināšana lieliem zinātniskiem projektiem, kas būtu stabilāks un lielāks un līdz ar to spētu vairāk piesaistīt uzņēmumu interesi.

Foruma pirmais, uz nozari vērsts pasākums notika Dānijā 2018. gada februāra beigās, piedaloties 1037 delegātiem, kuri pārstāvēja 530 uzņēmumus un valstu organizācijas no 29 valstīm. Atsauksmes pēc pasākuma no nozari un valstis pārstāvošajiem dalībniekiem bija ļoti pozitīvas, un 2018. gada jūnijā foruma dalībnieki (*F4E*, *ESA*, *ESO*, *CERN*, *EMBL*, *ESRF*, *ESS*, *XFEL*, *ILL*) vienbalsīgi nobalsoja par kandidatūru apstiprināšanu otra lielā pasākuma organizēšanai 2020. gadā un par foruma dalībnieku sastāva paplašināšanu ar citām Eiropas nozīmes organizācijām, kas īsteno liela mēroga, ar augstajām tehnoloģijām saistītus projektus.

2015. gads – Intelektuālā īpašuma tiesības un rūpniecības politika

Otrā rindkopa. *F4E* ir aktīvi sadarbojies ar neatkarīgu ekonomiskās politikas konsultantu *Trinomics and Cambridge Econometrics*, kas sagatavoja pētījumu Eiropas Komisijai par “*ITER* veikto pasākumu ietekmi Eiropas Savienībā”. Pētījums tika pabeigts 2018. gada aprīlī. Tā galvenie rezultāti ir apkopoti turpmāk.

- Attiecībā uz *F4E* rūpnieciskās politikas efektivitāti ekonometriskās modelēšanas rezultāti liecina, ka 2008.–2017. gada periodā izdevumi saistībā ar *ITER* ir radījuši apmēram 34 000 darba gadu. Pozitīvais efekts turpināsies arī turpmāk – līdz *ITER* būvniecības beigām.

Salīdzinot *ITER* ekonomisko atdevi un radīto darbavietu skaitu ar alternatīvu ES tēriņu scenāriju (ar neitrālu izdevumu sadalījumu visām ekonomikas nozarēm), lēš, ka 2008.–2030. gada periodā *ITER* radītā kopējā neto peļņa ES dalībvalstīm būs 586 miljoni EUR.

- Attiecībā uz intelektuālo īpašumu un informācijas izplatīšanu pētījumā secināts, ka iepriekš minēto neto ieguvumu var būtiski palielināt līdz ar blakusrezultātiem un turpmākām inovācijām, ko veicina uzņēmumi, kuri strādā pie *ITER* projektiem un izstrādā jaunas tehnoloģijas un produktus. Lai gan modelēšanas procesā iegūtie rezultāti ir indikatīvi, tie liecina, ka šie efekti palielina ietekmi uz ekonomiku vēl par 25-60 % vai vairāk.

Lai no šiem papildu efektiem gūtu maksimālo labumu, pētījumā ierosināts, ka saistībā ar *ITER* projektu ir jāpaplašina tehnoloģiju nodošanas pasākumi. *CERN* un *ESA* pieredze rāda, ka

efektīvas tehnoloģiju nodošanas sistēmas izveide ir laikietilpīga, taču būtiski svarīga, lai palielinātu publisko investīciju ietekmi.

F4E 2017. gadā sadarbībā ar *EUROfusion* jau uzsāka sagatavošanas pasākumus tehnoloģiju nodošanas programmas izveidošanā, iedvesmojoties no *ESA* parauga. Šīs programmas pirmo posmu ir plānots uzsākt 2018. gadā.

2016. gads – Stratēģija krāpniecības novēršanai

Saskaņā ar savas Stratēģijas krāpniecības novēršanai 3.5. ieteikumu *F4E* 2018. gada februārī apstiprināja savu krāpšanas risku indikatoru iepirkumos kopumu – "Sarkanie karodziņi". Saraksta "Sarkanie karodziņi" mērķis ir, pamatojoties uz konkursu īpatnībām, tirgus analīzi un iepirkumu sistēmām, izstrādāt *F4E* iepirkumiem raksturīgos indikatorus, lai palielinātu iepirkumos iesaistīto darbinieku informētību par galvenajiem faktoriem, kas iepirkumu procesā ir jāpārbauda.

Indikatoru saraksts tika uzskatīts par priekšnoteikumu krāpniecības novēršanas IT rīka izstrādei, kas bija iecerēts, lai atvieglotu *F4E* ar iepirkumu procedūrām saistītās darbības pārraudzību. Taču 2018. gada janvārī vērtējumā par to, cik sarežģīti būtu izstrādāt rīku, kas nodrošinātu visas vajadzīgās funkcionālās iespējas, tika atklāts, ka *F4E* kā vienai pašai ES aģentūrai tas būtu pārāk grūti.

Tāpēc tika apsvērti citi vienkāršāki un ātrāki risinājumi, kas joprojām nodrošinātu pietiekamu paļāvības līmeni, un *F4E* nolēma sagatavot savu iekšējo krāpšanas novēršanas kontroles sarakstu, pamatojoties uz savu krāpšanas risku indikatoru iepirkumos kopumu – "Sarkanie karodziņi". Krāpšanas novēršanas kontroles sarakstu pieņēma pavisam nesen – 2018. gada maijā, un tas stājās spēkā no 2018. gada 1. jūlija. Atkarībā no apstākļiem, lai nodrošinātu pilnīgu pārredzamību, kontroles sarakstu divas reizes iepirkuma laikā (apstiprināšanas un līguma slēgšanas posmā) neatkarīgi viena no otras aizpildīs un parakstīs divas dažādas personas, t. i., gan tehniskā projekta vadītājs, gan līgumu slēgšanas un iepirkumu procedūru vadītājs. Vajadzības gadījumā kontroles sarakstu var izmantot arī jebkurš *F4E* darbinieks, lai "paceltu sarkano karodziņu" jebkurā iepirkumu procedūras posmā. Kontroles saraksta izmantošana līdztekus visām pārējām izmaiņām, kas saistītas ar iepirkumu projekta uzlabošanu, šobrīd ir ietverta *F4E* iekšējās procesos.